

Lausunto

12.12.2025

Asia: VN/32853/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 6 §:n ja 5 luvun 2 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan yleiset huomiot koko esityksestä

Kuluttajaliitto ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta antaa maa- ja metsätalousministeriölle kirjallinen lausunto otsikkoasiasta. Kuluttajaliitto esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Kuluttajaliitto pitää hallituksen esitysluonnoksen tavoitteita sinänsä kannatettavina. Elintarvikeketjun toimivuus, tasavertaisen kilpailun edistäminen, oikeudenmukainen sopimuskulttuuri ja toimitusketjun häiriöiden ehkäisy luovat pohjan kohtuullisille kuluttajahinnoille, monipuoliselle valikoimalle ja kotimaisen ruokajärjestelmän kestävyydelle.

Kuluttajaliiton syksyllä 2025 teettämä kuluttajakysely (Aula Research 2025, N=1021) osoittaa, että viimeisen puolen vuoden aikana 44 prosenttia selvitykseen vastaajista on joutunut säästämään nimenomaan elintarvikeostoksissa, mikä korostaa kohtuuhintaisten vaihtoehtojen merkitystä. 37 prosenttia vastaajista oli myös sitä mieltä, että heidän taloudellinen tilanteensa on entisestään huonontunut vuoden takaisesta. Lisäksi 51 prosenttia vastaajista oli joutunut valitsemaan epäterveellisemmän vaihtoehdon pelkästään hinnan vuoksi. Moni kuluttaja joutuukin siis tinkimään taloudellisesti ja ravitsemuksellisesti.

Kaupan omat merkit ovat nykyisessä hintapaineessa monille kuluttajille keskeinen keino rakentaa kohtuuhintainen ruokakori. Myös hallituksen esitysluonnoksessa nostetaan esiin, että kauppojen omat Private Label (PL) -tuotteet lisäävät valinnanvaraa ja tarjoavat usein tuoteryhmän edullisimman vaihtoehdon. Kuluttajaliitto yhtyy tähän arvioon. PL-tuotteet ovat monessa tuoteryhmässä hinnaltaan kuluttajaa hyödyttäviä ja lisäävät kilpailua.

Kuluttajaliitto huomauttaa, että mikäli kauppa joutuisi ehdotetun 4 c §:n mukaisesti rajoittamaan omien tuotteidensa näkyvyyttä tai esillepanoa, heikentäisi tämä kuluttajien mahdollisuuksia löytää kohtuuhintaisia vaihtoehtoja. Kuluttajaliitto toteaa, että jatkovalmistelussa on olennaista huolehtia siitä, ettei sääntely kaventaisi kaupan halukkuutta kehittää tällaisia tuotteita tai vaikuttaisi niiden saatavuuteen ja näkyvyyteen tavalla, joka olisi kuluttajien edun vastaista. Kilpailua tukevien PL-tuotteiden tulee säilyä kuluttajille aidosti saatavilla, eikä ehdotettu säännös saa johtaa hintojen nousuun tai valikoimien yksipuolistumiseen.

Lisäksi Kuluttajaliitto esittää, että esitysluonnoksen vaikutusarvioita tulisi täydentää ja tarkentaa erityisesti sen osalta, miten ehdotettu sääntely voi vaikuttaa kuluttajahintoihin, valikoiman laajuuteen ja kaupan riskinottoon. Kuten kuluttajakyselystä ilmenee, monissa kotitalouksissa taloudellinen tilanne on kireä, ja pienetkin muutokset edullisten vaihtoehtojen saatavuudessa näkyvät välittömästi arjen kustannuksissa.

2. Huomiot esityksen vaikutuksista

-

3. Huomiot luvusta suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

-

4. Muut huomiot perusteluista

-

5. Huomiot 1 §:stä Soveltamisala säännöskohtaisine perusteluineen

-

6. Huomiot 1 a §:stä Säännökset, joita sovelletaan riippumatta muutoin sovellettavasti laista säännöskohtaisine perusteluineen

-

7. Huomiot 1 b §:stä Lain tarkoitus säännöskohtaisine perusteluineen

-

8. Huomiot 2 §:stä Määritelmät säännöskohtaisine perusteluineen

-

9. Huomiot 2 e §:stä Kaupalliset kostotoimet säännöskohtaisine perusteluineen

-

10. Huomiot 3 a §:stä Neuvottelut poikkeuksellisten olosuhteiden johdosta säännöskohtaisine perusteluineen

-

11. Huomiot 4 a §:stä Neuvotteluvoiman väärinkäyttö säännöskohtaisine perusteluineen

-

12. Huomiot 4 b §:stä Kielto edellyttää tiettyjä tietoja säännöskohtaisine perusteluineen

-

13. Huomiot 4 c §:stä Ostajan tuotemerkin suosimisen kielto säännöskohtaisine perusteluineen

-

14. Huomiot 5 §:stä Elintarvikemarkkinavaltuutettu ja 7 §:stä valvonta säännöskohtaisine perusteluineen

-

15. Huomiot 10 §:stä Huomautus, 11 §:stä Julkinen varoitus ja 11 a §:stä Elintarvikemarkkinavaltuutetun asettama kielto säännöskohtaisine perusteluineen

-

16. Huomiot 11 b §:stä Markkinaoikeuden asettama kielto ja 12 §:stä Elintarvikemarkkinavaltuutetun oikeus hakea markkinaoikeudelta kiellon määräämistä säännöskohtaisine perusteluineen

-

17. Huomiot siirtymäsäännöksestä

-

18. Huomiot 12 a §:stä seuraamusmaksu ja 13 b §:stä Viranomaisten välinen tietojenvaihto säännöskohtaisine perusteluineen

-

19. Huomiot Oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta säännöskohtaisine perusteluineen

-

Kuosa Viivi
Kuluttajaliitto ry, Konsumentförbundet rf